

— "Ερχομαι, εἶπεν, ἐκ τῆς οἰκίας σας, νοννέ μου, καὶ μ' εἶπεν ἡ Παυλίνα ὅτι ἐπήγατε εἰς Σουβινὴν διὰ τὴν πώλησιν. . . Λοιπὸν τίς τὴν ἡγόρασε τὴν ἔπαυλιν ;

— Μία Ἀμερικανίς, κυρία Σκώτ.

— Καὶ τὸν Λευκὸν στέφανον ;

— Ἡ αὐτὴ κυρία Σκώτ.

— Καὶ τὴν Ροζεραίην ;

— Ἡ κυρία Σκώτ καὶ αὐτήν.

— Καὶ τὸ δάσος. . . μήπως ἡ κυρία Σκώτ ;

— Καλὰ το εἶπες, ὑπέλαθεν ὁ Παῦλος . . . Καὶ τὴν γνωρίζω, τὴν κυρίαν Σκώτ . . . καὶ θὰ ἔχωμεν διασκεδάσεις εἰς Λογγεβάλ. . . Θὰ σε παρουσιάσω. . . Μόνον ὁ ἅγιος ἐφημέριος ἐπικράνθη ὀλίγον. . . διότι εἶνε Ἀμερικανίς, πρε-
τεστάντις.

— "Α! ἀλήθεια, νοννέ μου. . . Ἀλλ' ἄς εἶνε περὶ τούτων ὁμιλοῦμεν αὐριον. Θὰ ἔλθω νὰ φάω μαζί σας, τὸ εἶπα εἰς τὴν Παυλίαν. Δὲν ἔγω τώρα καιρὸν νὰ σταθῶ, διότι εἰμαι τῆς ἐ-
βδομάδος, καὶ ὀφείλω νὰ εἶμαι ἐντὸς τριῶν ὥ-
ρῶν εἰς τὸν σταθμόν. . . Χαίρετε.

Καὶ ὁ μὲν ὑπολογαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ ἀ-
πεμακρύνθη καλπάζων, ἡ δὲ ἄμαξα ἐξηκολού-
θησε τὸν δρόμον τῆς.

— Τί παλληκαρί αὐτὸς ὁ Ἰωάννης !, εἶπεν ὁ Παῦλος.

— "Ω ! βέβαια.

— Δὲν ὑπάρχει ἄλλος καλλίτερός του εἰς ὅ-
λην τὴν ὑφήλιον.

— "Οχι, βέβαια δὲν εἶν' ἄλλος !, προσέθη-
κεν ὁ ἐφημέριος καὶ ἐστράφη ἵνα ἴδῃ τὸν Ἰω-
άννην, ὅστις ἠφανίζετο ἤδη εἰς τὸ δάσος.

— "Ω, εἰσθε σεῖς, πάτερ Κωνστάντις.

— "Οχι, ὄχι ἐγὼ δὲν εἰμαι.

— Θέλετε λοιπὸν νὰ σας εἶπω ἓνα λόγον ;
Δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν ὑφήλιον ἄλλος καλλίτερος
τῆς ἁγιωσύνης σας καὶ τοῦ Ἰωάννου . . . "Α !
αὐτὸ εἶνε ἡ ἀλήθεια ! . . . Κυττάξατε, κυτ-
τάξατε τί ὠραῖος τόπος διὰ καλπασμόν ! "Ας
τὴν ἀφήσω νὰ καλπάζῃ ὅπως θέλῃ.

Καὶ διὰ τῆς ἄκρας τῆς μάστιγος ἐθώπευσε
τὴν πλευράν τῆς φορβάδος, ἥτις ἤρχισε νὰ
καλπάζῃ λαμπρότατα, ὁ δὲ Παῦλος περιχαρὴς
ἀνεφώνησε :

— Μὰ κυττάξατε λοιπὸν πῶς ὑφώνει τὰ πό-
δια τῆς, πάτερ Κωνστάντις ! Κυττάξατε λοιπὸν
πῶς ὑφώνει τὰ πόδια τῆς ! Καὶ πόσον κανονικὰ
'σὰν νὰ εἶνε μηχανή ! Σκύψετε νὰ ἰδῇτε . . .

Καὶ ὁ γηραιός, χαριζόμενος τῷ Παύλῳ, ἔ-
κυψεν ἵνα ἴδῃ πῶς ἡ φορβάς ὑψοῦσε τοὺς πό-
δας. . . ἀλλ' εἶχεν ἄλλου τὸν νοῦν του.

[Ἔπεται συνέχεια].

ΤΟ ΕΤΟΣ 1000

[Ἀπόσπασμα πραγματείας ἀναγνωσθείσης ἐν τῷ φιλολογ.
Συλλόγῳ "Παρνασσῷ"].

Δ'

Εἶνε περίεργον ὅτι εἰς τὴν ἐπικρατήσιν χυ-
δαίων προλήψεων συντείνει πολλάκις ἡ σύμ-
πτωσις περιστάσεων τυχαίων, ἂν καὶ ἡ σύμπτω-
σις αὕτη ὑπάρχει μόνον κατ' ἐπιφάνειαν, ὁ δὲ
θέλων νὰ ψυχολογήσῃ θὰ ἴδῃ ὅτι αἱ ὡς τυχαῖαι
ἐκλαμβανόμεναι περιστάσεις εἶνε ἀπεναντίας συ-
νέπειαι φυσικαὶ τῆς καταστάσεως καὶ ὅτι στε-
νὸς καὶ ἀπόκρυφος σύνδεσμος ὑφίσταται μεταξὺ
ταύτης καὶ ἐκείνων.

Κατὰ τὰς εὐαγγελικὰς προφητείας καὶ τὰς
ἐπεξηγήσεις, σημεῖα πολλὰ ἐμελλον νὰ προ-
ηγηθῶσι τῆς τελευταίας ἡμέρας, ἀπαίσιοι
δὲ συμφοραί, λιμοὶ καὶ λοιμοὶ καὶ θρώσεις
καὶ πόλεμοι καὶ σφαγαὶ καὶ ἄλλα δεινὰ θὰ
ἐνέσκηπτον ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος· σημεῖα
θὰ ἐφαίνοντο ἐν οὐρανοῖς καὶ ψευδοπροφῆται
θὰ ἠγείροντο, πρῶδρομοὶ τοῦ ἄρχοντος τοῦ
σκότους. Πάντα ταῦτα σχεδὸν κατὰ γράμμα
συνέβησαν, διότι οἱ ἄγροὶ καταστραφέντες καὶ
ἐρημωθέντες ἐκ τῶν πολέμων καὶ τῶν ἐπιδρομῶν
δὲν ἐσπάρησαν ὑπὸ τῶν ἐμφόδων γεωργῶν, οἵ-
τινες οὐδὲ καὶ ἐσχέποντο νὰ καλλιεργήσωσι
τὴν γῆν, ἀφοῦ τὸ ἔργον των θάσσον ἢ βράδιον
θὰ ἐματαιοῦτο διὰ σιτοδεία δεινὴ ἐμάστισε
τὴν ἀνθρωπότητα καὶ αἱ ὀδύναι τῆς πείνης ἐξ-
ῆπτον ἔτι μᾶλλον τὴν πυρέσσουσαν αὐτῆς φαν-
τασίαν. Ὁ λιμὸς ἐποίησε θραῦσιν ἀνὰ πᾶσαν
τὴν γῆν, ἐπικρατήσας ἰδίως ἐν τῇ Ἀνατολῇ, τῇ
Ἑλλάδι, τῇ Ἰταλίᾳ, τῇ Γαλλίᾳ καὶ τῇ Ἀγ-
γλίᾳ. Τὸ μόδιον τοῦ σίτου, λέγει ὁ σύγχρονος
ἱστορικός Γλαβερ, ἐτίματο 60 χρυσῶν sols. Οἱ
πλούσιοι ἐγένοντο ἰσχυροὶ καὶ ὥχροι, οἱ πένη-
τες κατέτρωγον τὰς βοτάνας, τὰς ρίζας καὶ τοὺς
κλάδους τῶν δένδρων, τινὲς δὲ ἔφθονον καὶ μέ-
χρι τοιούτου σημείου μανίας, ὥστε φρικτὸν εἶ-
πεῖν ! κατέτρωγον καὶ ἀνθρωπίνας σάρκας. Οἱ
ἰσχυρότεροι μεταβαίνοντες εἰς τοὺς δρόμους ἐ-
νῆδρευον ὡς ἄγρια θηρία, ἐπέπιπτον κατὰ τὰν
ἀσθενεστέρων, τοὺς διεμέλιζον καὶ τοὺς ἔσθιον.
Ἄλλοι ἀπεπλάων μικρὰ παιδιὰ, προσελκύοντες
αὐτὰ διὰ τινος καρποῦ ἢ ὡοῦ καὶ ὀδηγοῦντες
αὐτὰ εἰς μέρη ἀπόκεντρα τὰ κατεβρόχθιζον.
Ἡ ἀνθρωποφαγία κατέστη ἀληθὲς πάθος καὶ
κατήντησαν τὰ ζῶα νὰ ὦσιν ἀσφαλέστερα τοῦ
ἀνθρώπου ! Εἰς τοσοῦτο δ' ἐφθασεν ἡ μανία αὐ-
τῇ, ὥστε ἀπετόλμησέ τις δημοσίᾳ νὰ ἐκθέσῃ
εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς πόλεως Τούρνου σάρκας ἀν-
ρωπίνης πρὸς πώλησιν. Συληφθεὶς δὲν ἠρνήθη
τὴν πρᾶξίν του καὶ ἐκάθ' ὥν, ἀλλ' ἐν τοσοῦ-
τῳ ἄλλος τις μεταβάς νύκτωρ ἐξέθαψεν αὐτὴν
ἐκείνην τὴν σάρκα, δι' ἣν κατεδικάσθη ὁ ἀνόςιος

Τὸ πνεῦμα κάμνει χιλιάς ἀνοησίας ὅταν δὲν
συναδνεύεται ὑπὸ τῆς κρίσεως.

ἐκεῖνος καὶ τὴν ἑφαγεν, ἀνακαλυφθεὶς δὲ ὑπέστη τὴν αὐτὴν φορικτὴν ποινὴν τῆς πυρᾶς. Ἐν τῷ δάσει τοῦ Μακῶν, παρὰ τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Καστανέδου, ἀθλιὸς τις κτίσας καλύβην ἐσφαζε τὴν νύκτα τοὺς παρ' αὐτοῦ φιλοξενουμένους ὁδοιπόρους καὶ τοὺς ἔτρωγεν. Εἰς τῶν περιπεσόντων εἰς τὸ ἄνηρον τοῦτο τοῦ Κύκλωπος, νέος Ὀδυσσεὺς, παρετήρησε τὸν σωρὸν τῶν ἀνθρωπίνων ὀστέων καὶ κατορθώσας νὰ δραπέτευσῃ, κατέστησε γνωστὸν τὸ τελοῦμενον ἀνοσιούρημα, ἀνευρέθησαν δὲ ἐντὸς τῆς καλύβης τεσσαράκοντα ὀκτὼ κρανία ἀνδρῶν γυναικῶν καὶ παιδῶν. Τοιοῦτο ἦτο τὸ μαρτύριον τῆς πείνης, ὥστε ἀνεμίγνυν μετὰ τοῦ ὀλίγου ἀλεύρου, ὃν κατάρθουν μετὰ κόπου ν' ἀποκτήσωσιν, ἀργίλλον καὶ ἔτρωγον, ὅπως πράττουσι καὶ σήμερον οἱ μαῦροι τῆς Γουινέας καὶ τινες τῶν ἰθαγενῶν τῆς Ἰάβας, κατὰ τὸ λέγειν τοῦ Οὐμβόλδου. Εἰς τὰ δεινὰ δὲ ταῦτα προσετέθη καὶ ἄλλο· οἱ λύκοι ἀποθηριωθέντες ἐκ τῆς ἀφθόγου βορᾶς τῶν πτωμάτων, ἐπέπιπτον κατὰ τῶν ζώντων ἐμμανεῖς. Τὰ ἔχοντα ἀκόμη δυνάμεις τέκνα ἢ ἄλλα τῆς οἰκογενείας μέλη ἐσυρον τοὺς ἡμιθανεῖς γεννήτορας ἐντὸς λάκκου ὅπως ἀποδώσωσιν ἐκεῖ τὴν ὑστάτην πνοήν, ἐπιπτον δὲ καὶ αὐτοὶ πολλὰκις ἐξ ἀπελπισίας ἐντὸς τοῦ τάφου· καὶ συνεθάπτοντο μετὰ τῶν φιλτάτων! Οὐδαμῶθεν ἐπήρχετο συνδρομὴ ἢ προστασία. Οἱ ἱεράρχαι τῆς Γαλλίας συνελθόντες εἰς συνέδριον ἀπεφάσισαν ἵνα χορηγῶσι τὴν μικρὰν βοήθειαν, ἣν ἠδύναντο νὰ παράσχωσι πρὸς μόνους τοὺς ῥωμαλεωτέρους, ὅπως ἀπομείνωσι καὶ τινες βραχίονες πρὸς καλλιέργειαν τῆς γῆς. Ἐπὶ 73 ἐτῶν, διηγεῖται ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς χρονογράφος, τὰ 48 ἔφερον εἰς τὸν κόσμον λιμοὺς καὶ ἐπιδημίας. Τὸ 987 μεγάλη ἐπῆλθεν ἐπιδημία μετὰ σιτοδείας. Τὸ 989 ἐπίσης ἐπῆλθε μεγάλη σιτοδεία· ἀπὸ τοῦ 990 μέχρι τοῦ 994 ἐπεκράτησαν σιτοδεῖαι καὶ ἐπιδημίαι φορικταί· ἀπὸ τοῦ 1000 δὲ μέχρι τοῦ 1059, ἕνεκα τῶν προηγουμένων συμφορῶν τῶν παραλυσασῶν τὰς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου, ἐπηκολούθησαν συνεχεῖς οἱ λιμοὶ μετ' ἀποτροπαίων ἐπεισοδίων ἀνθρωποφαγίας καὶ ἐπιδημίαι βδελυραὶ καὶ θνησιμότης ἀνυπολόγιστος¹.

Διότι ἡ πενία καὶ ἡ κακὴ δίαίτα συνήργει εἰς τὴν γένεσιν φοβερῶν δερματικῶν καὶ ἄλλων παθήσεων καὶ εἰς τὴν διάδοσιν λοιμωδῶν ἐπιδημιῶν, ὧν τὸ μόλυσμα κυρίως προήρχετο ἐξ Ἀσίας καὶ μετεδίδετο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τῶν συνοδιῶν τῶν ἐπιστρεφόντων ἐκ Παλαιστίνης προσκυνητῶν. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ Ἰ' αἰῶνος τοιαύτη τις φοικώδης ἐπιδημία ἐνέσκηψεν ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἡρήμωσε σχεδὸν πᾶσαν τὴν Ἀκυιτανίαν. Καθὰ ὁ χρονογράφος Γλαβέρ διηγεῖται, κρύφιον πῦρ κα-

τεθίβρωσκε τὸ σῶμα καὶ τὸ ἐξήραινεν, ἀπεσπῶντο δὲ καὶ κατέπιπτον τὰ προσβαλλόμενα μέλη· μία νύξ καὶ μόνη ἤρκει ὅπως ὁ προσβληθεὶς ἀποθάνῃ. Τὸ κακὸν τοῦτο ἀπεκλήθη πῦρ τοῦ ἁγίου Ἀρταρίου καὶ πάθος τῶν φλεγόμενων (mal des ardents), ἀνεφάνη δὲ πολλὰκις κατὰ τὸν μεσαιῶνα μετὰ ἡττονος ἐκαστοτε σφοδρότητος, ἕως οὗ ἐξηφανίσθη. Οἱ ταλαίπωροι προσβαλλόμενοι ἐκ τῶν ταιούτων νόσων μετεβίβανον κατὰ πολυπληθεῖς συνοδίας ὅπως προσκυνήσωσι τὰ ἐν διαφόροις ναοῖς ἢ μοναῖς ἱερὰ κειμήλια καὶ ἐπικαλέσωνται τὴν χάριν αὐτῶν, ἰδίως δὲ συνέτρεχον εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Μαρτίνου ἐν Λιμόγγῃ, συνωθούντο περὶ τὴν θύραν τοῦ ναοῦ, συνεσθρεύοντο ἐντὸς καὶ ἐπλήρουν τὸ ἱερὸν ἵδρυμα λυμῆς καὶ δυσωδίας. Πολλοὶ τῶν ἀτυχῶν τούτων ἀπέθνησκον ἐντὸς τῶν ναῶν, ἐνῶ ἡσπάζοντο ἐν καταλύξει τὰ ἱερὰ κειμήλια, ἅτινα ὡς ἀλεξιτήρια τῶν δεινῶν ἐκόμιζον ἐπίτηδες ἐκ Μεσημβρίας οἱ ἐπίσκοποι. Τοιοῦτον δὲ τρόμον ἐνέπνεον τὰ δεινὰ ταῦτα, ὥστε οἱ σκαιοὶ καὶ ἄδικοι δυνάσται καὶ οἱ ἄπληστοι τιμαριῶχοι γενόμενοι θεοσεβεῖς κατὰ τὴν τελευταίαν ὥραν συνήλθον καὶ συνωμολόγησαν εὐσεβῇ συμφωνίαν «νὰ τηρῶσι τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην, ὅπως ἀποτρέψωσιν ἀπ' αὐτῶν τὴν ὀργὴν τοῦ Κυρίου». Οἱ δεσπόται ἀπληθεύερον τοὺς δούλους αὐτῶν, οἱ πλούσιοι παρεχώρουν ἐκουσίως τὰ πλούτη αὐτῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἥς ἐνώπιον ταπεινῶς ὑποκύπτοντες ἀπέθετον τὴν μάχιραν τῆς ἀληλοκτονίας εἰς τὴν θήκην. Κατὰ τὸν ἐν Λιμόγγῃ ἐπικρατήσαντα λοιμὸν, οἱ εὐπατρίδαι τῶν περιχώρων προσέπεσον τοῖς ἐπισκόποις, ὥρκισθησαν νὰ μὴ οἰκισιοποιῶνται πλέον τὰ ὑπάρχοντα τῶν ἐκκλησιῶν καὶ νὰ μὴ ἐπιτίπτωσι καὶ ληστεύωσι τοὺς ὁδοιπόρους, τοὺς ταξιειδούντας ὑπὸ τὴν προστασίαν κληρικῶν· συνεφώνησαν δὲ κατὰ τὰς ἁγίας ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, ἥτοι ἀπὸ τῆς ἐσπέρας τῆς Τετάρτης, μέχρι τῆς πρωίας τῆς Δευτέρας, ὅπως «μηδεὶς »τολμᾷ ν' ἀρπάσῃ τι βιαίως ἢ νὰ ἱκανοποιήσῃ »οἰονδήποτε ἀτομικὸν πάθος ἐκδικήσεως, ὅς »τις δὲ ἤθελε τολμήσῃ νὰ παραβῇ τὴν κοινὴν »ταύτην ἀπόφασιν νὰ καταδικάζεται εἰς θά »νατον ἢ νὰ ἐξορίζεται ἐκ τῆς χώρας του, »ἀποπεμπόμενος καὶ ἐκ τῆς χριστιανικῆς κοι »νότητος». Ἡ συμφωνία αὕτη ἀπεκλήθη «La trêve de Dieu».

Σημεῖα δ' ἐν τῷ οὐρανῷ δὲν ἔλειψαν βεβαίως, διότι καὶ κομήτης τις θὰ ἐπεφάνη, καὶ ἐκλείψεις ἡλίου καὶ σελήνης θὰ συνέβησαν, καὶ βόρειόν τι σέλας θὰ ἐπορφύρωσε τὸν οὐρανὸν καὶ μετέωρα ἢ βολίδες θὰ ἔλαμψαν εἰς τὸ στερέωμα. Τὰ φαινόμενα ταῦτα τῆς φύσεως, ὧν οἱ νόμοι ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἐμελλον νὰ ἀπομείνωσιν ἀγνώστοι, ἀφοῦ καὶ σήμερον ταράττουσι

1. Michelet. Hist. de France, Tom. II, p. 197.

τοὺς ἀμαθεῖς, φαντάσθητε τίνα ἐπιρροὴν εἶχον ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, οἵτινες πάντες τὰ ὅμματα εἶχον ἐστραμμένα ἀπαύστως πρὸς τὸν οὐρανόν, ἀναμένοντες τὸ σύνθημα τῆς ἀναποφύκτου καταστροφῆς. Ἄλλως τε ὑπάρχουσι καὶ χρονογράφοι ἀναφέροντες εἰδήσεις μᾶλλον συγκεκριμένας περὶ τῶν οὐρανίων σημείων. Ὁ Σιγεφρῖδος γράφει, ὅτι μετὰ σφοδρὸν σεισμὸν ἀνεψῆχθη ὁ οὐρανὸς καὶ ἐπεφάνη κατὰ τὰς καλὲνδας τοῦ Ἰανουαρίου, περὶ ὧραν ἐνάτην τῆς νυκτός, κομήτης λάμπων ὡς μέγας πυρρός, χέων τόσῃ ἐπὶ τῆς γῆς λάμψιν, ὥστε ἐξεθάμβωνεν οὐ μόνον τοὺς ἐν ὑπαίθρῳ μένοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐντὸς τῶν οἰκιῶν. Ἐπειτα τὸ χάσμα τῶν οὐρανῶν ἐκλείσθη καὶ ἐθεάθη σχῆμα ὅπως ἡ δράκοντος, οὗ ἡ κεφαλὴ ἐμεγεθύνετο ἀπαύστως οἱ δὲ πόδες (;) ἐφαίνοντο κυανοῖ¹. Λυπηρὸν ὅτι τὰ πράγματα ταῦτα δὲν συμβαίνουνσι πλέον σήμερον καὶ μένουσιν ἥσυχα τὰ νεῦρα τῶν ἀστρονόμων ἀπὸ τοῦ Φλαμαριῶν μέχρι τοῦ ἡμετέρου κ. Κοκκίδου. Πλὴν οὐδὲν τὸ παράδοξον ἂν οἱ ἐσκοτισμένοι ὀφθαλμοὶ καὶ ἡ πυρέσσουσα φαντασία τινῶν διέκρινε τοιαῦτα ἐν τῷ οὐρανῷ σημεῖα, ἀφοῦ ἄλλοι ἐβλεπον ἐπὶ τῆς γῆς μὲ ἀνοικτοὺς ὀφθαλμοὺς ὁράματα παραδοξότερα. Ὁ διάβολος, ἀνυπόμονος νὰ λάβῃ τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ μερίδα καὶ ἀποκτῶν θάρρος ἕνεκα τῆς τεταραγμένης καταστάσεως τῶν ἀνθρώπων, ἐπεσκέπτετο ἀπρόσκλητος τοὺς πιστοὺς, καὶ κατὰ προτίμησιν τοὺς μοναχοὺς, ἐν τοῖς κελλίοις αὐτῶν, χωρὶς νὰ λάβῃ τὸν κόπον καὶ ὁ ἀναιδὴς νὰ προστρέξῃ εἰς τινὰ τῶν συνήθων αὐτοῦ μεταμορφώσεων, ἀλλὰ παρουσιαζόμενος ὑπὸ τὴν φρικτὴν αὐτοῦ ὄψιν. Ὁ χρονογράφος Γλαβὲρ διηγεῖται κατὰ τρόπον μὴ ἐπιδεχόμενον ἀμφισβήτησιν τὴν γενομένην αὐτῷ παρὰ τοῦ διαβόλου ἐπίσκεψιν, περιγράφει δὲ τὸν ἐκτακτὸν ἐπισκέπτην ὡς ἀκολούθως: «Ἐνεφανίσθη ἐνώπιόν μου ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους τῆς κλίνης ἡ μορφὴ ἀνθρωπίσκου δυσειδεστάτου· τὸ ἀνάστημά του ἦτο μέτριον, ὁ βλαμὸς λεπτός, τὸ πρόσωπον ἰσχνότατον, οἱ ὀφθαλμοὶ του καταμέλανες, ὑπὸ μέτωπον ἐρρυτιδωμένον, ἡ ρίς πεπιεσμένη, τὸ στόμα προέχον καὶ τὰ χεῖλη παχέα, ὁ πῶγων μικρὸς καὶ ὑπ' αὐτὸν ἐφύετο γένειον τράγου, τὰ ὦτα ὀρθία καὶ ὀξέα, ἡ κόμη ἀνώμαλος καὶ αἰχμηρὰ, οἱ ὀδόντες ὡς κυνὸς, τὸ κράνιον ἐξέχον, ἔχων ὕβον εἰς τὸν θώρακα καὶ εἰς τὴν ῥάχιν, σεῖων ὑπὸ τὰ ῥυπαρὰ ἐνδύματα τοὺς γλουτοὺς, ὅστις μὲ βίαια καὶ ταχέως κινήματα ἀρπάσας τὴν ἄκραν τοῦ στρώματος, ἐφ' οὗ ἐκείμην, ἔσεισε φρικτῶς τὴν κλίνην. . . .» Ἡ μόλις πρό τινων μηνῶν ἐφευρεθεῖσα στιγμιαία φωτογραφία δὲν θὰ ἦτο ἱκανὴ νὰ παράσχῃ λε-

πτομερεστέραν εἰκόνα, καὶ ἀφοῦ μὲ τόσῃ ἀκριβειαν ἡδυνήθη ν' ἀπεικονίσῃ τὸν ἐπισκέπτην τοῦ ὁσιώτατος μοναχοῦ, ἐπιτρέπεται ἡμῖν νὰ συμπεράνωμεν ὅτι αἱ σχέσεις αὐτοῦ μετὰ τοῦ διαβόλου θὰ ἦσαν καὶ συχνότεραι καὶ στενότεραι ἀφ' ὅσον ζητεῖ νὰ παραστήσῃ.

Οἱ δὲ ψευδοπροφῆται, οἱ ἀναφανέντες κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ ἀπαισίου ἔτους, ἐνισχύσαντες διὰ τῆς ἐμφανίσεως αὐτῶν τὴν κοινὴν δοξασίαν ἦσαν πολλοὶ τὸν ἀριθμὸν· οἱ μᾶλλον ἄξιοι λόγου ὅμως ἦσαν δύο. Ἡ ἐμφάνις αὐτῶν θὰ ἦτο σελὶς κωμικὴ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πενθίμου συνόλου, ἐμποιοῦσα ἰλαρότητα καὶ θυμηδίαν διὰ τῆς χονδροειδῶς γελοίας ιδιότητος αὐτῶν, ἂν δὲν ἐπέβαλλε σιγὴν εἰς τὴν φαιδρότητα ἢ λυπηρὰ σκέψις ὅτι οἱ ταλαίπωροι ἐκεῖνοι ὑπῆρξαν θύματα τῆς ἐποχῆς καὶ ὅτι πὰς φρένας αὐτῶν εἶχε σαλεύσει ἢ ἐπικρατοῦσα ἐξάψις καὶ ἡ γενικῶς ἐν τῷ κόσμῳ ἐπικρατοῦσα παθολογικὴ κατὰστασις. Ὁ εἰς αὐτῶν Λεουτάρδος καλούμενος, χωρικός ἐκ τοῦ χωρίου Βερτὺ, τῆς περιοχῆς τοῦ Σαλῶν, ἐφαντάσθη ὅτι ἐνῶ ἐκοιμᾶτο ἐν τῷ ἀγρῷ του κατέπιε σμῆνος μελισσῶν. Φυσικὴ τοῦτου συνέπεια θὰ ἦτο νὰ καταστῇ κυψέλη· ἀπεναντίας κατέστη προφήτης· ἤρχισε νὰ κηρύττῃ τὴν ἀγνείαν τοῦ σώματος, ἀπέπεμψε τὴν σύζυγόν του, συνέτριψεν ἕνα σταυρὸν τοῦ χωρίου, ἐπαναστατικῶς δὲ προσθεύων ἀρχὰς παρεκίνει τοὺς χωρικοὺς νὰ μὴ πληρῶναι τὸ ὑποχρεωτικὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διδόμενον δέκατον ἐκ τῶν εἰσοδημάτων. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἰδίως, ὡς πληγῶνον ἀπειθείας τὸ βαλάντιον ἐξώργισε τὸν ἐπίσκοπον, ὅστις μεταπεμφάμενος τὸν προφήτην ἐπετίμησεν αὐτόν· ἴσως δὲ βραδύτερον θὰ ἐπέσυρεν οὗτος οὐχὶ ἀπλᾶς ἐπιτιμήσεις, ἀλλὰ πῦρ καὶ κεραυνούς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, ἂν προλαμβάνων φαίνεται δὲν ἐπιπτεν ἐντὸς φρέατος, ἐνθα ἐπνίγη. Οὕτω ὁ ἀτυχὴς προφήτης, ὁ πλήρης ἐμπνεύσεων καὶ μελισσῶν, εὗρεν οἰκτρὰν τύχην ὑδρίας διερρωγνίας! Ὁ ἕτερος ἦτο ὁ Βιλιάρδος ἐκ Ῥαβέννης, ἔπρεπε δὲ νὰ εἶνε καὶ παραδοξότερα ἢ παραφροσύνη του, ἀφοῦ ἦτο γραμματικὸς, ἥτοι λογιώτατος. Οὗτος μελετῶν ἀκαταπαύστως τοὺς Λατίνους συγγραφείς, εἶδε κατ' ὄναρ τοὺς τρεῖς ποιητὰς Βιργίλιον, Ὁράτιον καὶ Ἰουβενάκην, οἵτινες ἡὐχαρίστησαν αὐτὸν ἐπὶ τῇ προσοχῇ, δι' ἧς ἤξιον τὰ ἐκείνων ἔργα, τῷ παρήγγειλαν δὲ ν' ἀρχίσῃ διδάσκων καὶ κηρύσσων ὡς δόγματα πᾶν ὅ,τι ἔγραψαν αὐτοὶ ἐν ταῖς ποιήσεσίν των. Κύριος οἶδε ὅποια θὰ ἦτο τοῦ κόσμου ἡ ὄψις ἂν ἡ παράδοξος καινοτομία τοῦ Βιλιάρδου ἐγκαθιδρύετο, ἂν ἐθεωροῦντο δόγματα αἱ φαντασιοπληγίαι τῶν ποιητῶν καὶ ἂν ἐτίθεντο ὡς βάσεις τοῦ νέου θρησκευματος ἰδιότροποι τινες ὁρέξεις ἀπαντῶσαι εἰς τὰ Γεωργικὰ τοῦ Βιργιλίου ἢ ἡ ἐπιχαρὶς ὑποκρισία τοῦ

1. Baronius, Annales Ecclesiastici.

Ὁρατίου ἢ αἱ πικρόχολοι διαθέσεις τοῦ Ἰουβενάλη, θιασώτου τῆς ἀρχαίας ῥωμαϊκῆς τραχύτητος! Τὰ φρενοκομεῖα ἦσαν ἀγνωστα τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καὶ ὁ ἀτυχὴς Βιλγάρδος καταδικασθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ραβέννης ἐπλήρωσε πολὺ ἀκριβῶς τὰς νοερὰς σχέσεις μετὰ τῶν Λατίνων ποιητῶν¹. Τὸ περιέργον ὁμῶς καὶ τὸ χαρακτηρίζον λίαν πιστῶς τὴν ἐκρυμμένην ψυχολογικὴν κατάστασιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων εἶνε ὅτι ἡ τόσον μωρὰ διδασκαλία τοῦ ἀτυχοῦς παράφρονος εὔρε πολυπληθεῖς ὁπαδοὺς καὶ προσηλύτους ἐν Ἰταλίᾳ! Ἄλλ' ἡ Ἐκκλησία δὲν ἐπαιζε κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους. Ἡ τραχεῖα καὶ βάρβαρος τοῦ ἀνθρώπου φύσις ἀκόμη δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ τὸ πνεῦμα καὶ νὰ ἐκτελέσῃ τὰ παραγγέλματα τῆς χριστιανικῆς ἐπεικειᾶς καὶ ἀνεξικακίας. Οὐδ' ἡ ἰδέα τῆς προσεχοῦς συντελείας ἐπράυνε τὴν ψυχὴν τῶν διοικούντων τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἀπειναντίας παρῶξυνε τὸν σκληρὸν αὐτῶν ζῆλον καὶ ἕκαστος ἐσπευδεν ἀμειλίχτως, τοὺς αἰρετικούς καταδιώκων, νὰ ἐξασφαλίσῃται ἐαυτῷ τὴν εὐνοίαν τοῦ φοβεροῦ κριτοῦ. Καὶ δὲν προσέτρεχον εἰς μόναν τὰ πνευματικὰ ὅπλα. Διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου κατεστράφησαν οἱ ἐν Ἰταλίᾳ ὁπαδοὶ τοῦ Βιλγάρδου· αἰρετικοὶ τινες ἀναφανέντες ἐν Σαρδηνίᾳ καὶ πειραθέντες νὰ μεταδώσωσι τὰς ἐαυτῶν δοξασίας εἰς τοὺς ἐν Ἰσπανίᾳ πιστοὺς ἐξωλοθρεύθησαν μέχρις ἐνός καὶ πολλοὶ Μανιχαῖοι ἐκάησαν, μετὰ καρτερίας ἀξιοθαυμάστου ἐμμεΐναντες ἐν ταῖς ἐαυτῶν πεποιοήσεσι καὶ ὑποστάντες γενναίως τὸ μαρτύριον².

Οὕτω πρὶν ἢ γένηται αἱματηρὰ ἡ σελήνη, τὸ αἷμα ἐφοίνισσε τὴν γῆν καὶ πρὶν ἢ τὸ οὐράνιον πῦρ καταστρέψῃ τὴν κτίσιν, αἱ πυραὶ τῶν μαρτύρων ἐπέχεον ἐπ' αὐτῆς ἀπαισίαν ἀνκαμπὴν.

[Ἐπειτα τὸ τέλος.]

X. ANNINOS.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

ἐν τῇ ἀρχηγόνῳ αὐτοῦ καταστάσει

Ἡ νόησις ἀναπτύσσεται παρὰ τοῖς ἀνθρώποις εἰς λίαν διάφορον βαθμὸν. Παρὰ τοῖς ἀγρίοις, ὡς παρὰ τοῖς πάλαι λαοῖς, αὕτη κεῖται ἐν ταπεινῇ καταστάσει. Ἐξῆχος παρατηρητῆς, ὁμιλῶν περὶ τῶν Βοσχιμάνων, παρατηρεῖ ὅτι τὰ ὄντα ταῦτα οὐδέποτε κατέδειξαν ἐὰν δύνανται νὰ σκεφθῶσιν ἢ οὐ. Μεταξὺ τῶν Κοροάδων τῆς Βρασιλίας μάτην τις ζητεῖ τὰς λέξεις, αἵτινες ἐκφράζουσι τὰς περὶ φυτῶν, ζώων κττ. ἀφηρημένας ιδέας. Οἱ Ἰνδιᾶνες τῆς Βρα-

σιλίας δὲν δύνανται ν' ἀριθμήσωσιν ἐπέκεινα τῶν δύο. Οἱ Δαμάραι δὲν ἀριθμοῦσι πλέον τῶν τριῶν, ὁπόταν δὲ θέλωσι νὰ ἐκφράσωσι τέσσαρα μεταχειρίζονται τοὺς δακτύλους, εἰς ἀληθὴ δ' ἀμνηχανίαν περιέρχονται, ὁπόταν θέλωσι νὰ ἐκφράσωσιν ἀνώτερόν τινα ἀριθμὸν.

Οἱ κατὰ τοὺς πάλαι χρόνους βιώσαντες ἄγριοι οὐδαμῶς ὑπῆρξαν νοημονέστεροι τῶν νῦν· διότι γινώσκομεν ὅτι διητῶντο ἐν τοῖς σπηλαίοις, κατεῖχον σκευὴ λίθινα ἢ ἐκ κεράτων ἐλάφου, καὶ ἀγνωστα ἦσαν αὐτοῖς τὰ μέταλλα, ὡς καὶ γραφὴ τις οἰαδῆποτε.

Ἀφ' ἐτέρου καὶ τὰ ζῶα ἐκτελοῦσι πράξεις, τὰς ὁποίας δὲν πρέπει νὰ θεωρήσωμεν ὁρμηφύτους. Μεταξὺ τῶν ζώων τούτων οἱ πίθηκοι μεταχειρίζονται ῥόπαλα κ' ἐξακοντίζουσι ῥάβδους, ξύλα ἀκανθώδη καὶ λίθους κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, ὡς ἐπίσης θραύουσι διὰ λίθων τὰ κελύφη καρῶν κτλ. Ὁ Τρωγλοδύτης (Χιμπαντζῆς) κτίζει καλύβας κατ' οὐδὲν διαφερούσας ἐκείνων ἐν αἷς οἰκοῦσιν οἱ ἄγριοι. Ἡ νόησις τοῦ κυνὸς εἶνε τοῖς πᾶσι γνωστὴ. Ἄλλ' ὁποία διαφορὰ μεταξὺ τῶν ζώων καὶ τῶν ἀγρίων ἀφ' ἐνός καὶ τῶν πεπολιτισμένων ἀνθρώπων ἀφ' ἐτέρου. Ὅποια ἀπόστασις μεταξὺ τῆς ἀμβλύτητος τῶν πρώτων καὶ τῆς διανοητικῆς δυνάμεως τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, τοῦ Ναπολέοντος Α' καὶ τοῦ Γεωργίου Κυβέρου! Ἀνθρωποὶ τινες ἔχουσιν εἰδικὸν πνεῦμα, λ. χ. ἄλλοι μὲν εἰς τὰ μαθηματικὰ, ἄλλοι δὲ εἰς τὴν ποίησιν, ἢ εἰς τὴν μουσικὴν, ἢ εἰς τὰς γλώσσας· παρόμοια δὲ πνεύματα ἀναφαίνονται συχνάκις καὶ ἐν προώρῳ ἡλικίᾳ.

Γλῶσσα. Τὸν ἀνθρώπον δύναται τις νὰ ἀποκαλέσῃ τὸ ὁμιλοῦν ζῶον, διότι μόνος αὐτὸς ἔχει σαφῆ διάλεκτον καὶ λέξεων ἀφθονοῦσαν. Παρατηρητέον ὅτι ἡ γλῶσσα τῶν ἀγρίων εἶνε λίαν ἀπλὴ καὶ πτωχὴ. Οὕτω ἡ διάλεκτος τῶν Βεδάχων (Beddah) ἐν τῇ Κεϋλάνῃ περιέχει μόνον τὰς φράσεις ἐκείνας, αἵτινες ἀρκοῦσι πρὸς ἐκφρασιν τῶν ἀπλουστέρων φυσικῶν ἀντικειμένων.

Ἐν τῇ ἀνθρωπολογικῇ σπουδῇ τῶν λαῶν λίαν ἀναγκαῖον εἶνε νὰ ἐξετάσῃ τις τοὺς χαρακτῆρας, τοὺς ὁποίους παρουσιάζει ἡμῖν ἡ γλῶσσα, ὁπόταν δὲ βλέπωμεν δύο φῶλα συμφωνοῦντα πρὸς ἄλληλα, κατὰ τε τὴν φυσικὴν κατασκευὴν καὶ τὴν γλῶσσαν, δυνάμεθα νὰ πεισθῶμεν περὶ τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν ἐνότητος. Οὐχ ἦττον εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦτον δὲν πρέπει νὰ ἀποδίδεται μεγίστη σπουδαιότης, διότι γινώσκομεν ὅτι μετὰ αἰώνων παρέλευσιν ἡ γλῶσσα τροποποιεῖται κ' ἐπαισθητῶς μεταβάλλεται, ἐνῶ τὸν ἀντικείμενον τρῶτον ἀνεπαίσθητως καὶ βραδέως ἀλλοιοῦται ὁ ὀργανισμὸς, ὥστε ἐνομιεῖται ἀναλλοίωτος.

Ὅποταν δύο συζῶντα φῶλα συμμιγνύονται

1. Henrion, Cours Histoire d'Ecclesiastique, Tom. XIX, p. 575.—Baronius, Annales Ecclesiastici.

2. Henrion, Cours d'Hist. Eccles. — Fleury Histoire Ecclesiastique, Tom. VIII, § 54-55.